

KAKSIKÄYTTÖTUOTTEEN VIENNINVALVONTA

Case; Oy Morehouse Ltd

Tuomainen Maiju

Opinnäytetyö
Kaupan, hallinnon ja oikeustieteiden koulutusala
Liiketalouden koulutus
Tradenomi (AMK)

2017

Kaupan, hallinnon ja
oikeustieteiden koulutusala
Liiketalouden koulutus
Tradenomi (AMK)

Tekijä	Maiju Tuomainen	Vuosi	2017
Ohjaaja	Kirsti Ketola		
Toimeksiantaja	Oy Morehouse Ltd		
Työn nimi	Kaksikäyttötuotteen vienninvalvonta. Case; Oy Morehouse Ltd		
Sivu- ja liitesivumäärä	28 + 7		

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kaksikäyttötuotteiden vientiin liittyviä rajoituksia Suomessa ja Euroopan unionin alueella, kun vienti kohdistuu niin sanottuihin kolmansiiin maihin. Lisäksi tavoitteena oli tuottaa toimeksiantajayritykselle ajantasainen vienninvalvontaohjeistus.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä. Tutkimuksen aineisto koostui teoriatiedosta sekä yrityksen teknologiajohtajan haastattelusta. Teoreettisessa osassa käytiin läpi kaksikäyttötuotteisiin ja niiden vientiin, vienninvalvontaan sekä yrityksen omaan vienninvalvontaohjeistukseen liittyviä asioita. Opinnäytetyön toinen osuus koostui yrityksen vienninvalvontaohjeistuksen tekemisestä toimeksiantajayritykselle.

Tutkimus vastasi tutkimuskysymyksiin ja sen tavoite saavutettiin. Opinnäytetyön tuloksena syntyneestä vienninvalvontaohjeistuksesta saatiin yritykselle ajankohdainen ohjeistus, jonka pohjalta voidaan alkaa organisoida toimintaa yrityksen sisäistä vienninvalvontaa suunniteltaessa.

School of Business and
Culture
Degree program in Business
Management
Bachelor of Business Administration

Author	Maiju Tuomainen	Year	2017
Supervisor	Kirsti Ketola		
Commissioned by	Oy Morehouse Ltd		
Subject of thesis	Dual-Use Export Controls Case; Oy Morehouse Ltd		
Number of pages	28 + 7		

The main objective of the thesis study is to determine export controls of dual-use goods in Finland and in the EU while exporting to outside the EU. As an outcome of this thesis work, an internal compliance program was created for the commissioned company.

The thesis work was implemented as a qualitative case study. The research material consisted of theory related to the field and the interviews of the commissioning company's CTO. The theoretical part is based on theory about the dual-use goods, dual-use good trade, export controls of the dual-use goods and about the internal compliance program. In the empirical part, the company's internal compliance program was created.

The thesis answered the research questions and the objective was achieved. Thus, an internal compliance program was created and now the company can start organizing its export according to this program.

Key words

dual-use goods, export, export control

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
1.1	Toimeksiantajan esittely.....	6
1.2	Vientituotteen esittely.....	7
1.3	Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaus.....	9
1.4	Tutkimusmenetelmät.....	10
2	KAKSIKÄYTTÖTUOTTEIDEN VIENTI JA LAINSÄÄDÄNTÖ.....	11
2.1	Kaksikäyttötuote	11
2.2	Vienti Euroopan unionin ulkopuolelle	13
2.3	Kaksikäyttötuotteiden vientiin liittyvä lainsäädäntö ja sopimukset.....	14
3	VIENTIVALVONTAOHJEISTUS YRITYKSELLE	17
3.1	Mitä tulee ottaa huomioon ennen vientiä?	17
3.2	Vienninvalvonta viennin aikana ja yrityksen vastuut viennin jälkeen....	21
4	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	22
	LIITTEET	28

ALKUSANAT

Haluan kiittää opinnäytetyöni toimeksiantajaa Oy Morehouse Ltd:tä mielenkiintoisesta sekä opettavaisesta opinnäytetyön aiheesta. Kiitos myös opinnäytetyöni ohjaajalle Kirsti Ketolalle hyvästä ohjauksesta sekä tutkimus ja kehittämismenettelmä -kurssin opettajille Ari Almille, Lahja Karjalaiselle, Paula Korteniemelle ja Heidi Minkkiselle, joiden avulla pääsin edellisen opinnäytetyöprosessin aiheuttamasta jumista.

Erityiskiitos avomiehelleni, joka on mahdollistanut opiskeluni. Ilman häntä en olisi tällä polulla.

Rautalammilla 11.4.2017

Maiju Tuomainen

1 JOHDANTO

Vienninvalvonta on viimeisten vuosikymmenien aikana muuttunut, sillä enemmän siviililuontoisia sovelluksia ja teknologiaa voidaan käyttää edistämään sotilaallista toimintakykyä. Teknologian kehitys on ollut huimaa tällä saralla, sillä vielä viime vuosituhannen alussa ydinaseet olivat sotilaallista toimintakykyä parantavan teknologian kehityksessä uusinta uutta ja ainoa tuote, jota koski kansainvälisten sopimusten puitteissa viennin rajoitukset. (Mauer & Fischer 2010, 41.) Uhka terrorismista ja joukkotuhoaseiden leviämisestä on lisännyt Suomenkin tarvetta osana Euroopan yhteisöä kiristää asevalvonnan ohella kaksikäyttötuotteiden viennin valvontaa (Ulkoasiainministeriö 2015b).

Kaksikäyttötuotteeksi voidaan luokitella ydinaseiden lisäksi muun muassa erilaisia tuotteita, sovelluksia, teknologiaa ja muita hyödykkeitä, jotka toimivat siviililuontoisen käyttönsä lisäksi tarvittaessa lisäämään sotilaallista toimintakykyä (Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 562/1996 2; Michel, Paile & Tsukanova 2013, 24; Ulkoasiainministeriö 2015b). Näiden tuotteiden vientiä valvotaan Euroopan neuvoston asetuksen sekä kansallisen lainsäädännön nojalla, vaikka niiden loppukäyttö ei liittyisi millään tavalla sotilaalliseen toimintaan.

Kaksikäyttötuotteiden vienninvalvonnan tavoitteena on kansainvälisin sopimuksin ja monenvälisellä vientivalvontayhteistyöllä toteutettava joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseen tähtäävä asesulkupolitiikka (Euroopan Neuvoston asetus 428/2009; Tulli 2016a). Strategisten tuotteiden vientivalvontaan tähtäävään asesulkupolitiikkaan kuuluvat kaksikäyttötuotteiden ja puolustustarvikkeiden lisäksi myös siviiliaseet ja -patruunat. Suomessa kaksikäyttötuotteiden vientiä valvova viranomainen on Tulli ja rajoituksia hallinnoiva sekä vientilupia myöntävät viranomainen on ulkoasiainministeriö. (Tulli 2016c.)

1.1 Toimeksiantajan esittely

Toimeksiantajayritys on rautalampilainen erikoiskonttien valmistukseen erikoistunut perheyriutus, joka on ollut toiminnassa yli 20 vuotta. Yrityksen asiakaskuntaan kuuluu puolustusvoimat, pelastuslaitokset sekä yksityiset yritykset. Toimeksiantajayritys on tehnyt pitkään yhteistyötä muun muassa tuotekehityksen osalta Suo-

men puolustusvoimien kanssa ja yrityksen tuotteita on ollut jokaisessa rauhan-turvaoperaatiossa, joihin Suomi on osallistunut vuoden 1995 jälkeen. Oy Morehouse Ltd (Morehouse) valmistaa omien tuotteiden lisäksi myös asiakaslähtöisiä tuotteita kunkin asiakkaan vaatimusten ja toiveiden mukaisesti. Yrityksen pää-tuotteena on sähköhydraulisesti avautuva 3:1 merikontti M75i2 ja M75i sekä rä-jähdysaineiden varastointiin ja kuljetukseen tarkoitetut varastointi ja kuljetuskon-tit. M75i2 toimii alustana myös johtamisjärjestelmätila COMM7:lle, joka sisältää työtilat kymmenelle johtamisjärjestelmän operaattorille. Yritys työllistää 25 eri alo-jen ammattilaista ja sen liikevaihto oli vuonna 2016 4,5 miljoonaa euroa. (Morehouse 2016; Tuomela 2017.)

Aloitin työskentelyn Morehouseessa opintojeni alkutaipaleella vuoden 2016 alussa. Kesällä 2016 yritys lanseerasi uuden tuotteen, johtamisjärjestelmäkontti COMM7:n, jonka lanseeraustilaisuudessa sain olla myös mukana. Jo silloin aja-tus johtamisjärjestelmäkonttiin liittyvästä opinnäytetyöstä kävi mielessäni ja syk-syllä 2016 yrityksessä alettiin keskustella tuotteen viemisestä Yhdysvaltojen markkinoille. Vientiprosessin ollessa tällä hetkellä alkutekijöissään sekä viimeai-kaisten poliittisten muutosten alla työni keskittyy viennin rajoituksiin Suomessa ja EU:ssa. Johtamisjärjestelmäkontti on teknologiaa, joka voidaan luokitella kaksi-käyttötuohteeksi, joten sen vienti on luvanvaraista.

1.2 Vientituotteen esittely

COMM7 on nopeasti käyttöönotettava johtamisjärjestelmätila, jonka runkora-kenne pohjautuu CSC-katsastettuun 20 jalan merikonttiin. Koska kontti on kat-sastettu, sitä voidaan kuljettaa merikonttien kuljetuksiin liittyvän standardin mu-kaisilla kuljetusvälineillä maalla, merellä sekä ilmassa, eikä siten sen kuljettami-seen tarvita erikoiskalustoa. Käyttöön otettaessa kontin rakenne on sähköhyd-raulisesti levittyvä tilavuudeltaan kolminkertaiseksi, joka näkyy kuvassa 1. Kehit-tyneen sähköhydrauliikan ja automaattisen vaaitusjärjestelmän ansiosta tuotteen käyttöönottoon ei tarvita kuin yksi henkilö. Tarvittaessa sitä voi myös käyttää kul-jetuksen aikana. (Tuomela 2017.)

Kuva 1. COMM7 levitettyinä ja käyttövalmiina (Oy Morehouse Ltd kuva-arkisto)

COMM7:n vakiovarusteluun kuuluu olosuhteiden hallintaan liittyvät laitteistot kuten esimerkiksi ilmanvaihto-, jäähdytys- sekä lämmityslaitteisto. Nämä takaavat sen, että tuotetta voidaan käyttää normaalisti ääriolosuhteista toiseen -45 pakka-
sesta aina +53 asteen lämpötiloihin. Tuote on täysin sähköistetty ja se voidaan varustaa tarvittavilla tietoliikennelaitteistoilla. Konttiin integroitujen akustojärjestelmien ansiosta COMM7:ää voidaan käyttää neljä tuntia ilman ulkoista sähkönsyöttöä. COMM7 on suunniteltu käytettäväksi monipuolisesti erilaisten operaatioiden johtamiseen. Tuote sisältää kahdeksan täysin varusteltua More7-työpis-tettä operaattoreille. (Tuomela 2017.) COMM7:n sisätilat on esitelty kuvassa 2.

Kuva 2. More7 -työpisteet käyttövalmiina (Oy Morehouse Ltd kuva-arkisto)

COMM7 -ympäristö voidaan varustaa ohjelmistoilla, jotka soveltuvat siviililuontoisen käyttönsä lisäksi myös sotilaalliseen tarkoitukseen. Kontin mekaaniseen varusteluun voidaan lisätä tuotteita kuten ballistista suojausta sekä se voidaan pintakäsitellä naamiomaaleilla. Näiden ominaisuuksien takia tuote voidaan luokitella kaksikäyttötuotteeksi. (Tuomela 2017.)

1.3 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaus

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kaksikäyttötuotteiden vientiin liittyviä rajoituksia Suomessa ja Euroopan unionin (EU) alueella, kun vienti kohdistuu kolmansiin maihin. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa yritykselle ajantasainen vientivalvontaohjeistus.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Miten Suomessa ja EU:ssa asetetut vientirajoitukset vaikuttavat kaksikäyttötuotteen vientiin?
- Mitä lainsäädäntöä, eettisiä ohjeita ja säädöksiä liittyy kaksikäyttötuotteen vientiin?

- Miten yritys täyttää vienninvalvonnan vaatimukset Suomessa kaksikäyttötuotteen viennissä?

Opinnäytetyön aihe rajattiin koskemaan Suomen ja EU:n asettamia vientirajoituksia kaksikäyttötuotteiden viennille kolmansiin maihin, sillä vientiprosessi on itsessään hyvin laaja aihe eikä opinnäytetyölle asettamat työajat riittäisi riittävän huolelliseen opinnäytetyöprosessiin, jos se käsittelisi vientiä Amerikan Yhdysvaltoihin. Vientiprosessin ollessa alkutekijöissään on hyvä ottaa huomioon tuotteeseen kohdistuva vientivalvonta, sillä se saattaa aiheuttaa toimenpiteitä ennen vientiä, sen aikana sekä viennin jälkeen.

1.4 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, sillä työn tarkoituksena on tuottaa kuvaus ja dokumentaatiota siitä, mitä tulisi ottaa huomioon, kun tuotetta viedään EU:n rajojen ulkopuolelle. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään keräämään monilähteisesti mahdollisimman laaja ja kattava aineisto kokonaisvaltaisen ymmärryksen saamiseksi (Hirsjärvi, Remes & Saaja-vaara 2010, 164; Kananen 2015, 128).

Laadulliselle tutkimukselle, kuten tässä tapauksessa case-tutkimukselle, on tyyppillistä käyttää useampaa aineistonkeruu- ja aineistonanalyysi menetelmää (Hirsjärvi, ym. 2010, 217; Kananen 2015, 76). Aineistosta pyritään etsimään vastausta tutkimusongelmaan sekä siitä johdettuihin tutkimuskysymyksiin (Hirsjärvi, ym. 2010, 161; Kananen 2015, 177). Koska kyseessä on laadullinen tutkimus, tavoitteena on tapauksen kuvaaminen ja ymmärtäminen.

Opinnäytetyön menetelmäksi valittiin case-tutkimus, sillä tutkimuskohteena on yksi tapaus eli case. Case-tutkimuksessa halutaan saada syvälinen ja monipuolinen kuva tutkittavasta ilmiöstä (Kananen 2015, 76). Tässä työssä selvitetään tietyn yrityksen tietyn tuotteen vientiin liittyvän vienninvalvonnan erityispiirteet ja vaatimukset. Aineistona käytetään ajantasaista viranomaistietoa sekä lainsäädäntöä, aiheeseen liittyviä artikkeleita sekä kirjallisuutta ja toimeksiantajan omaa materiaalia sekä toimeksiantajan haastattelua.

2 KAKSIKÄYTTÖTUOTTEIDEN VIENTI JA LAINSÄÄDÄNTÖ

2.1 Kaksikäyttötuote

Kaksikäyttötuotteilla tarkoitetaan tuotteita, palveluita, teknologiaa tai muita hyödykkeitä, joita voidaan käyttää normaalin siviililuontoisen käyttönsä tai sovelluksensa lisäksi edistämään sotilaallista toimintakykyä tai osana aseiden kehittelyyn tai valmistukseen liittyvissä prosessissa (Euroopan Neuvoston asetus 428/2009; Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 562/1996 2; Ulkoasiainministeriö 2015b). Näihin lukeutuvat tuotteet ovat yleisesti korkean teknologian tuotteita, kuten ydinaineita, erityismateriaaleja ja niihin liittyviä laitteita, elektroniikkaa, tietokonelaitteita, tietoliikenne- ja tiedon suojauslaitteita sekä esimerkiksi antureita ja lasereita (Michel, ym. 2013, 24; Ulkoasiainministeriö 2015b). Vientinvalvonta lainsäädäntö koskee tuotteiden ja teknologian lisäksi myös aineetonta ja näkymätöntä siirtoa (Ulkoasiainministeriö 2015). Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tietotaidon siirtoa tai ohjeiden antamista puhelimitse.

Euroopan neuvoston asetuksen 428/2009 liitteessä II luetellaan kaikki valvonnalliset tuotteet ja niiden ominaisuudet.

Nämä ovat jaettu kymmeneen eri ryhmään seuraavasti:

- *Ryhmä 0 Ydinaseet, laitteistot ja laitteet*
- *Ryhmä 1 Erityismateriaalit ja niihin liittyvät laitteet*
- *Ryhmä 2 Materiaalin käsittely*
- *Ryhmä 3 Elektroniikka*
- *Ryhmä 4 Tietokoneet*
- *Ryhmä 5 Tietoliikenne ja "tiedon suojaus"*
- *Ryhmä 6 Anturit ja "laserit"*
- *Ryhmä 7 Navigointi ja ilmailu*
- *Ryhmä 8 Meriteknologia*

- *Ryhmä 9 Ilma- ja avaruusaluksen työntövoima* (Euroopan Neuvoston asetus 428/2009 Liite II).

Kaksikäyttötuotteeksi voidaan luokitella myös neuvoston asetuksen listauksen ulkopuolisia tuotteita niin sanotun ”Catch all”-periaatteen puitteissa. Viejä on velvollinen hakemaan kaksikäyttötuotteen viennille lupaa, jos tuote tai sen osa on tarkoitettu käyttöön, joka liittyy kemiallisten ja biologisten aseiden tai ydinaseiden kehittämiseen, tuotantoon, käsittelyyn, käyttöön, ylläpitoon, varastointiin, havaitsemiseen, tunnistamiseen tai levittämiseen taikka asesulkujärjestelyihin kuuluvien aseiden maaliin saattamiseen soveltuvien ohjuksiin liittyvään kehittämiseen, tuotantoon, ylläpitoon tai varastointiin. (Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 562/1996 4; The Wassenaar Arrangement Plenary 2011.) Periaatteella painotetaan viejän vastuuta, sillä viejä tietää parhaiten tuotteensa ominaisuudet sekä on velvollinen olemaan tietoinen tuotteen loppukäytön luvanvaraisuudesta (The Wassenaar Arrangement Plenary 2011; Ulkoasiainministeriö 2015).

Tuoteluettelon kuulumattomien kaksikäyttötuotteiden vienti on luvanvaraista myös silloin, jos kohdemaahan tai loppukäyttäjiin liittyy pakotteita sekä silloin kun tuotteet voivat olla kokonaan tai osittain tarkoitettu sotilaalliseen loppukäyttöön. Sotilaallisella loppukäytöllä tarkoitetaan joko tuotteiden sisältymistä puolustustarvikkeiden viennistä annetussa laissa (282/2012) tarkoitettuihin puolustustarvikkeisiin, tuotteiden sisältymistä puolustustarvikkeiden kehittämiseen, tuotantoon tai ylläpitoon liittyviin tuotanto-, testaus- tai analysointilaitteisiin tai puolustustarvikkeiden jalostamiseen tarkoitettujen valmiiksi jalostamattomien tuotteiden joukkoon. Jos viejä epäilee, että kyseessä on kaksikäyttötuote, tulee viejän olla yhteydessä ulkoasiainministeriöön, joka antaa toimintaohjeet tilannekohtaisesti. (Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 562/1996 4; Ulkoasiainministeriö 2012.)

Kun kyse on COMM7 viennistä, vienti on luvanvaraista silloin, kun se on varusteltu kaksikäyttötuotteiksi luokitelluilla tuotteilla, kuten esimerkiksi johtamisjärjestelmällä, joka kuuluu asetuksessa luokiteltuun ryhmään 7. COMM7 runko ei itsessään ole kaksikäyttötuote vaan sen varustaminen tekee siitä kaksikäyttötuotteeksi lueteltavan ja viennistä luvanvaraisen.

2.2 Vienti Euroopan unionin ulkopuolelle

Viennillä tarkoitetaan EU:n Tullikoodeksin mukaista vientimenettelyä, jälleenvientiä sekä aineetonta ja näkymätöntä siirtoa eli esimerkiksi ohjelmistojen ja teknologian siirtoa Euroopan yhteisön ulkopuoliseen määräpaikkaan (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 952/2013). EU:n ulkopuolelle vietävät tuotteet on asetettava vientimenettelyyn antamalla niistä viennin tulli-ilmoitus. Vienti-ilmoitus on annettava myös silloin, kun tavaraa viedään unionin veroalueen ulkopuolelle, kuten esimerkiksi Kanarian saarille. (Tulli 2016.)

Vienti voi olla suoraa tai epäsuoraa. Suora vienti tarkoittaa sellaista menettelyä, jossa vientimenettely alkaa Suomessa ja tavara poistuu Suomesta EU:n tullialueen ulkopuolelle, kun taas epäsuorassa viennissä vientimenettely alkaa Suomessa ja tavara poistuu EU:sta toisen jäsenmaan kautta. Vientimenettely alkaa silloin, kun vietävästä tavarasta annetaan vienti-ilmoitus Tullille. Vienti-ilmoituksen perusteella vientimaan tulliviranomainen voi muun muassa valvoa vietäviin tavaroihin kohdistuvia mahdollisia vientirajoituksia ja -kieltoja, kerätä tilastoaineistoa, torjua terrorismia ja rikollisuutta sekä valvoa vientitavaran poistumista EU:sta. (Tulli 2016; Tulli 2016b.)

Joidenkin tavaroiden vientiä EU:n ulkopuolelle on rajoitettu tai kokonaan kielletty joko EU:n asettamilla tai kansallisilla säännöksillä. Lainsäädännöllisiä rajoituksia liittyy esimerkiksi aseiden, ampumatarvikkeiden, kaksikäyttötuotteiden, puolustustarvikkeiden, kulttuuriesineiden ja otsonikerrosta heikentävien aineiden vientiin. Jos vientiä on rajoitettu, on viejän haettava vientilupaa näitä rajoituksia hallinnoivalta viranomaiselta. Suomessa aseiden ja ampumatarvikkeiden vientilupia myöntää Poliisihallitus, ulkoasiainministeriö myöntää luvan kaksikäyttötuotteiden vientiin ja Museovirasto hallinnoi museoesineisiin liittyviä rajoituksia. (Tulli 2016c.)

Yhdistyneen kansakunnat, EU tai Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj ovat voineet asettaa erilaisia vientiä estäviä pakotteita (Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 562/1996 4). Nämä voivat olla esimerkiksi maakohtaisia asevientikieltoja, rajoituksia kaksikäyttötuotteiden viennille, rahaliikenteeseen liittyvät kiellot ja rajoitukset sekä henkilöihin tai loppukäyttäjiin liittyviä rajoituksia (Tulli

2016a). Näistä rajoituksista tietää parhaiten rajoituksia hallinnoivat viranomaiset, joten yhteistyö oman maan vientiä valvovien viranomaisten kanssa helpottaa vientiä.

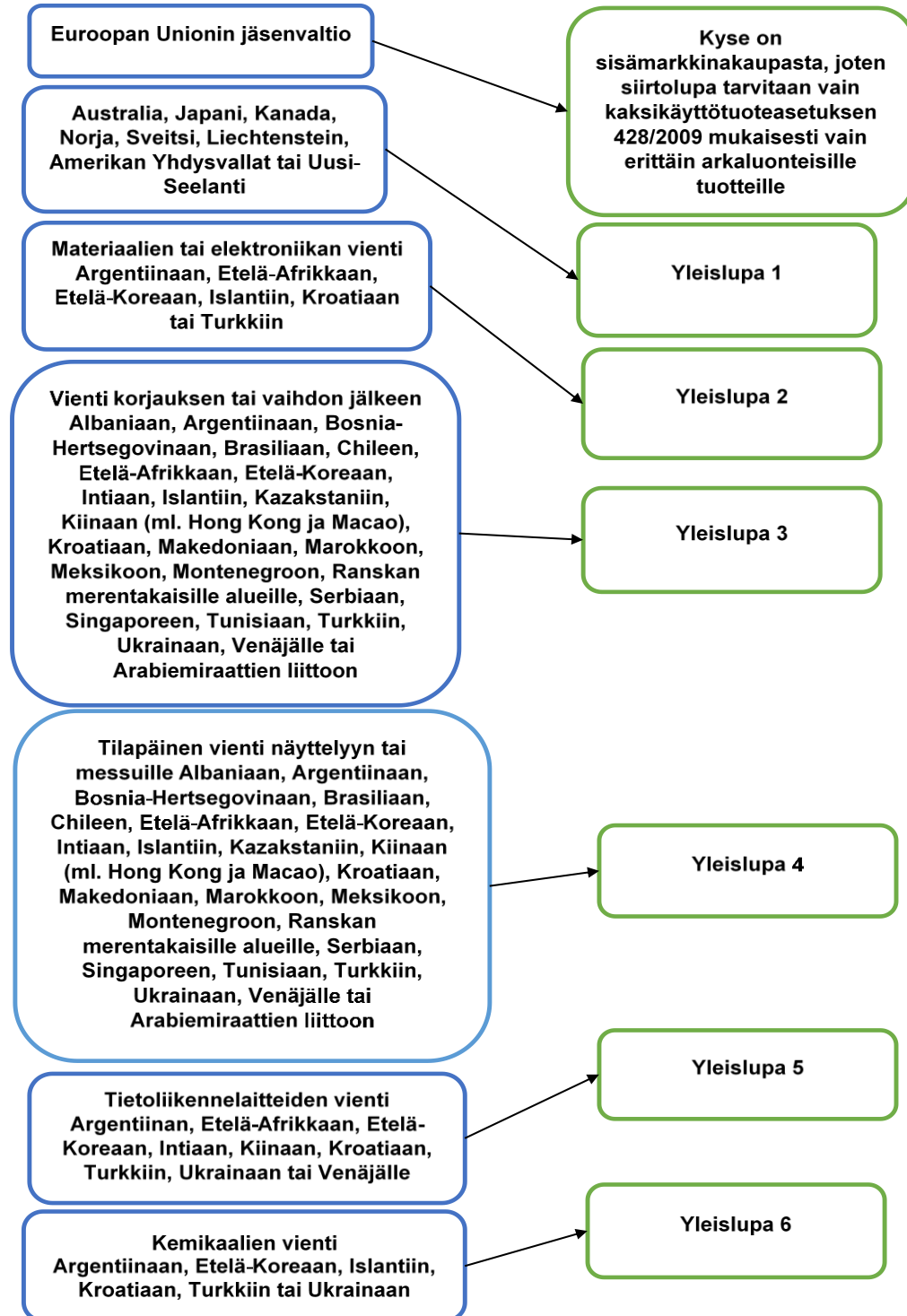
2.3 Kaksikäyttötuotteiden vientiin liittyvä lainsäädäntö ja sopimukset

Suomessa kaksikäyttötuotteiden vientiä sääntelevät EU:n kaksikäyttötuotteiden vientiä, siirtoa, välitystä ja kauttakultua koskeva neuvoston vienninvalvonta-asetus 428/2009 sekä kansallinen laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 562/1996. Lainsäädännön ja asetusten tarkoituksena on valvoa sellaisten tuotteiden ja sovellusten vientiä, jotka soveltuvat myös sotilaalliseen käyttöön, vaikka niiden loppukäyttö ei olisikaan sotilaallinen (Michel, ym. 2013, 24; Ulkoasiainministeriö 2015b).

EU:ssa on voimassa erilaisia vientilupia yhteisön sisälle ja ulkopuolella. Kaikki kaksikäyttötuotteiden vientiin liittyvät voimassa olevat luvat on esitelty kuviossa 1, joka on tehty mukailleen ulkoasiainministeriön (2012) tekemää ohjeistusta. Yleiset vientiluvat koskevat erilaisia tuotteita sekä eri kohdemaita, joten vientikohtaisesti on varmistettava, voidaanko vientilupaa käyttää. Luvan käyttäminen edellyttää, että viejä ilmoittaa yleisen vientiluvan käytöstä sijoittumisjäsenvaltionsa toimivaltaisille viranomaisille 30 päivän kuluttua ensimmäisestä vientitoimituksesta sekä viejän täytyy täyttää jäsenvaltion asettamat ilmoitusvaatimukset sekä tarvittaessa vaadittavat lisätiedot. Huomionarvoista lupakäytännöissä on myös se, että vaikka EU:n talousalueella vallitsee niin sanottu sisämarkkinakauppa eli vienti toiseen jäsenvaltioon on pyritty tekemään joustavaksi, Euroopan neuvosto on asettanut erittäin arkaluonteiset tuotteet kuten ydinaseet valvonnan alaiseksi. (Euroopan Neuvoston asetus 428/2009 Liite II.)

Jos on kyse yksittäisestä viennistä, viejä voi hakea niin sanottua yksittäislupaa viennille ulkoasiainministeriön vientivalvontayksiköstä. Jos on taas kyseessä toistuvat toimitukset samalle asiakkaalle, viejä voi hakea vientivalvontayksiköstä niin sanottua koontilupaa, kun yrityksellä on sisäinen vientivalvontaohjeistus. Koontilupa on helpotettu menettely yrityksille, joiden katsotaan hallitsevan vientivalvonnan ja joilla on osoituksena tästä käytössä sisäinen vientivalvontaohjeistus. Jos

on epävarma siitä, myönnettäisiinkö viennille vientilupa, voi viejä tehdä epävirallisen tai virallisen ennakkotiedustelun ulkoasiainministeriön vientivalvontayksikölle. (Ulkoasiainministeriö 2012; Ulkoasiainministeriö 2015a.)

Kuvio 1. Euroopan unionissa voimassaolevat kaksikäyttötuotteiden viennin luvat (mukailtu Ulkoasiainministeriö 2012).

Suomi on mukana Wassenaarin järjestelyssä (WA), joka on kansainvälinen tavanomaisten aseiden ja kaksikäyttötuotteiden vientivalvontajärjestely. Järjestelyn tavoitteena on alueellisen ja kansainvälisen turvallisuuden ja tasapainon säilyttäminen edistämällä läpinäkyvyyttä ja vastuuta tavanomaisten aseiden ja kaksikäyttötuotteiden siirrossa sekä torjumalla terrorismia. WA antaa lausuntoja ja ohjeita hyvästä ja vastuullisesta kaksikäyttötuotteen kaupasta ja se on hyväksynyt vuonna 2011 yleiskokouksessaan parhaat käytännöt -asiakirjan, joka toimii pohjana yrityksen sisäisen vienninvalvonnan ohjeistuksen laatimiseksi. (The Wassenaar Arrangement 2017.)

Vienninvalvonnasta kaksikäyttötuotteiden osalta vastaa ulkoasiainministeriön vienninvalvontayksikkö TUO-30. Yritys tekee ilmoituksen yhteisön yleisen vientiluvan käytöstä ilmoitusajan puitteissa ulkoasiainministeriön asiointipalvelun kautta. Tämän jälkeen vientivalvontayksikkö joko myöntää tai epää luvan. Vientilupaharkinnassa huomioidaan kansainväliset sopimukset ja velvoitteet, mahdolliset viennin kohdemaahan tai loppukäyttäjiin liittyvät pakotteet, kansallisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökohdat, loppukäyttö ja loppukäyttäjät sekä diversioriski eli riski tuotteiden eteenpäin välittämisestä. (Ulkoasiainministeriö 2015.)

Kaksikäyttötuotteiden vientiin liittyvän lainsäädännön rikkomisesta on myös Suomessa säädetty pykälä rikoslakiin. Kaksikäyttötuotteiden vienninvalvonnasta annetun lain rikkomisesta on Rikoslaiassa asetettu säännöstelyrikos, josta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi (Rikoslaki 39/1889 46:1-3). Säännöstelyrikkomus voidaan langettaa esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa viejä ei ole ilmoittanut lupaa hakiessaan kaikkia vietäviä kaksikäyttötuotteita ja on tällä menettelyllä saanut merkittävää tai vähäistä taloudellista hyötyä. Rikkomuksen laadun mukaan viejä voidaan tuomita lievästä tai törkeästä säännöstelyrikkomuksesta. Rikoslaiassa on myös säädetty rangaistus sellaiselle viennille, joka on tehty ilman asianmukaista lupaa tai vastoin viranomaisten ohjeita. Tällöin viejä voidaan tuomita salakuljetuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (Rikoslaki 39/1889 46:4.)

3 VIENTIVALVONTAOHJEISTUS YRITYKSELLE

Kaksikäyttötuotteita vievän yrityksen tulee harjoittaa toiminnassaan yrityksen sisäistä vienninvalvontaa, sillä se selkeyttää ja nopeuttaa asiointia vienninvalvonnasta vastaavien lupaviranomaisten kanssa (Ulkoasiainministeriö 2015). Sisäinen vienninvalvonta on jatkuva prosessi, jota toteutetaan ennen vientiä, sen aikana sekä viennin jälkeen.

3.1 Mitä tulee ottaa huomioon ennen vientiä?

Yritysten sisäinen vienninvalvonta on ollut perinteisesti oma-aloitteista sen eettisyyden ja tuotesuojauksen vuoksi (Mauer & Fischer 2010, 41). Tuotteiden valvonnanalaisuuden selvittäminen on lainsäädännön mukaan viejän vastuulla, sillä tuotteen valmistaja tietää parhaiten oman tuotteensa tekniset ominaisuudet ja mahdolliset käyttötarkoitukset. Yrityksen tulee huomioida, että vienninvalvontalainsäädäntöä sovelletaan tuotteiden ja teknologian lisäksi myös aineettomaan ja näkymättömään eli esimerkiksi sähköisesti tapahtuvaan siirtoon. Tarvittaessa ulkoasiainministeriö voi antaa asiantuntijalausuntoihin pohjautuvan ennakkotiedon kaksikäyttötuotteen valvonnanalaisuudesta ja vienninvalvontaluokituksesta. (Ulkoasiainministeriö 2015.)

Vientiluvan saaminen edellyttää, että yrityksessä on laadittu yrityksen sisäinen vientivalvontaohjeistus eli Internal Compliance Programme, ICP. Se tulee olla laadittu WA:n yleiskokouksen vuonna 2011 hyväksymän parhaat käytännöt -asiakirjan pohjalta (Ulkoasiainministeriö 2015). Vientivalvontaohjeistuksen pohjalta jäsenmaan valvova viranomainen arvioi pystyykö viejä noudattamaan voimassa olevia kaksikäyttötuotteen vientiin liittyviä säännöksiä (Euroopan Neuvoston asetus 428/2009 12:2). Yrityksen sisäinen vienninvalvontaohjeistus sisältää peruselementtejä sekä täydentäviä elementtejä, joita tulee noudattaa yrityksen rakenteen, koon ja muut seikat huomioon ottaen (The Wassenaar Arrangement Plenary 2011). Taulukkoon 1 on kuvattu yrityksen sisäisen vienninvalvontaohjeistuksen peruselementit. Tässä tapauksessa, kun on kyseessä suhteellisen pieni yritys, jonka henkilöstön rakenne on pieni, huomioon on otettava vienninvalvontaohjeistusta laatiessa ainakin peruselementeissä olevat asiat.

Yrityksen on sitouduttava noudattamaan kotimaansa sekä EU:ssa voimassa olevaa vienninvalvontalainsäädäntöä. Yrityksen koko organisaation tulee noudattaa myös omaa sisäistä vienninvalvontakäytäntöä. Yrityksen sisäisessä vienninvalvontakäytännössä tulee olla yrityksen johdon kirjallinen vakuutus siitä, että yritys noudattaa viennissään voimassa olevaan vienninvalvontalainsäädäntöä. Ohjeistuksessa tulee olla suunnitelma siitä, miten organisaatiossa vienninvalvonta-asiat hoidetaan, kuka niistä vastaa sekä miten työntekijät koulutetaan. (The Wassenaar Arrangement Plenary 2011; Ulkoasiainministeriö 2015.)

Taulukko 1. Yrityksen sisäisen vientivalvontaohjeistuksen runko (mukailtu The Wassenaar Arrangement Plenary 2011).

<p>1. Sitoutuminen lain noudattamiseen</p> <p>1.1. Toimitusjohtajan tai muun yrityksen laillisen edustaja allekirjoittaa lausunnon siitä, että viejä on tietoinen kaikista sijoittautumisjäsenvaltion kaksikäyttötuotteen vientiin liittyvistä laeista ja sääöksistä ja että viejä sitoutuu noudattaa niitä.</p> <p>1.2. Kaikki yrityksen työntekijät ovat tietoisia 1.1. kohdan lausunnosta</p>
<p>2. Yrityksen rakenne ja vastuut</p> <p>2.1. Yrityksen organisaatioon perustetaan vienninvalvonnasta vastaava yksikkö tai vienninvalvonta on annettava tehtäväksi jo olemassa olevalle yksikölle</p> <p>2.1.1. Yrityksessä nimetään työntekijä Chief Export Control Officeriksi (CECO), joka on vastuussa tämän yksikön toiminnasta. Nimitettävällä työntekijällä tulee olla riittävä tietoisuus vastuutehtävästään.</p> <p>2.1.2. CECO:n tehtävänä on</p> <ul style="list-style-type: none"> • yrityksen sisäisen vientivalvontaohjeistuksen kehittäminen ja tarkistus • menettelytapojen kehittäminen ja tarkistus • olla tietoinen lainsäädännössä sekä yrityksen sijoittautumisjäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten antamista ohjeistuksista ja niiden muutoksista

- liiketapahtuminen luokittelu, tarkastelu ja hyväksyntä
- yleinen viennin valvonta yrityksessä mukaan lukien ohjeistaminen ja kommunikaatio
- toimia yhteistyössä tilintarkastuksen kanssa
- kouluttaminen

3. Viennin tarkastelu

3.1. Menettelyn luokittelu/tunnistaminen

- viejä todentaa, mikäli vietävät tuotteet ja/tai teknologia vaatii vientilupaa
- tarvittaessa konsultoidaan valvonnasta vastaavia toimivaltaisia viranomaisia

3.2. Loppukäyttäjän seulonta

- viejä varmistaa, että vietäviä tuotteita ei käytetä muuhun kuin ilmoitettuun tarkoitukseen
- viejä varmistaa, että kaksikäyttötuotteet eivät päädy sotilaalliseen loppukäyttöön

3.3. Asiakas/loppukäyttäjä seulonta

- viejä varmistaa, että asiakas/loppukäyttäjä eivät ole kieltoistalla eli pakotteiden alaisissa valtioissa tai muuten leimattuja

3.4. Vienninvalvonnasta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten ohjeistus

- viejä varmistaa tarvitaanko vientiin erillistä hakemusta viranomaisilta

3.5. Liiketoimien seulonta

- viejä toteuttaa menettelytapoja, jotka auttavat ennaltaehkäisemään vietävän tuotteen päätymistä luvattomaan käyttöön

3.6. Viejän on varmistettava, että se hakee lupia viejän sijoittautumisjäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten määräämien menettelytapojen mukaisesti.

4. Toimituksen valvonta

4.1. Varmista ennen toimitusta, että:

- luokittelu/tunnistus ja liiketoimien seulonta ovat valmiit
- tuotteet ja/tai teknologia ja niiden määrä vastaavat vientidokumentteja ja/tai vientilupaa

5. Suorituksen tarkastelu

5.1. Tarkastellaan yrityksen toimintoja säännöllisesti, jotta voidaan varmistaa, että yrityksessä tehty vientiprosessin valvonta on suoritettu vienninvalvontaohjeistuksen mukaisesti ja että toiminta on sijoittautumisjäsenvaltion lainsäädännön ja ohjeistuksien mukaista.

6. Koulutus

6.1. Työntekijöiden koulutus ja opetus

- Varmistetaan, että henkilökunta on tietoinen kotimaisista vientiin liittyvästä lainsäädännöstä, säädöksistä, toimintatavoista sekä valvotuista tuotteista.

7. Arkistointi

7.1. Viejän on pidettävä yksityiskohtaista kirjaa viennistä ja säilytettävä asiakirjat vähintään viiden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jona vienti tapahtui. Asiakirjat on pyynnöstä esitettävä viejän sijoittautumisjäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille.

8. Raportointi ja korjaustoimet

8.1. CECO:lle tulee tehdä välittömästi raportti vienninvalvontaan tai vienninvalvontaohjeistukseen liittyvistä rikkomuksista tai epäilyistä rikkomuksista

8.2. Viranomaisille tulee tehdä välittömästi raportti, mikäli CECO vahvistaa vienninvalvontaan tai vienninvalvontaohjeistukseen liittyvän rikkomuksen

8.3. Varmistetaan, että yrityksessä tehdään tarvittavat korjaustoimet, jotta vastaavaa rikkomusta ei tapahtuisi

3.2 Vienninvalvonta viennin aikana ja yrityksen vastuut viennin jälkeen

Kun vienti on ajankohtaista, yrityksen tulee selvittää, vaaditaanko kaksikäyttötuotteen vientiin lupa. Kaikki valvonnanalaiset tuotteet on listattu osaksi EU:n kaksikäyttötuotteita koskevaa asetusta, joka sitoo kaikkia EU:n jäsenmaita ja viejiä. Valvonnanalaisuus voi koska myös listauksen ulkopuolisia tuotteita. Yrityksen tulee varmistua siitä, että tuotteita käytetään vain vientilupahakemuksessa ilmoitettuun käyttöön. Tämä varmistetaan esimerkiksi erilaisilla kauppakumppaneiden välisillä sopimuksilla ja hyvällä yhteistyöllä. Viejän tulee myös tuntee asiakkaansa sekä tuotteiden loppukäyttäjät, sillä yrityksen tulee tarkistaa, ettei nämä ole kieltoistalla tai muuten ”leimattuja”. Kauppakumppaneiden välisillä sopimuksilla voidaan estää diversio eli tuotteiden joutuminen muulle taholle kuin aiotulle loppukäyttäjälle. Yrityksen tulee varmistaa, että laivaus tapahtuu asianmukaisesti ja että tuotteiden määrä vastaa ilmoitettua määrää. (The Wassenaar Arrangement Plenary 2011; Ulkoasiainministeriö 2015.)

Yrityksen tulee pitää täsmällistä kirjaa toteutuneista toimituksista ja sen tulee säilyttää kirjanpito kolme vuotta sen vuoden päättymisestä, jolloin toimitus on tapahtunut. Tiedot on esitettävä viranomaisille pyydettyäessä. Kirjanpitoon tulee kirjata ainakin tuotteiden kuvaus ja määrä, viejän ja ostajan tai vastaanottajan nimi ja yhteystiedot sekä loppukäyttö ja loppukäyttäjä. (The Wassenaar Arrangement Plenary 2011; Ulkoasiainministeriö 2015.)

4 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Yritysten sisäinen sekä valtiollinen vienninvalvonta on viimeisten vuosikymmenien aikana muuttunut, sillä enemmän siviililuontoisia sovelluksia ja teknologiaa voidaan käyttää edistämään sotilaallista toimintakykyä. Myös uhka terrorismista ja pelko tuotteiden päätyemisestä väärin käsiin on lisännyt myös yritysten omaa vienninvalvontaa. Kaksikäyttötuotteiden vienninvalvonnan tavoitteena on kansainvälisin sopimuksin ja monenvälisellä vientivalvontayhteistyöllä toteutettava joukkotuhousoseiden leviämisen estämiseen tähtäävä asesulkupolitiikka. Strategisten tuotteiden vientivalvontaan tähtäävään asesulkupolitiikkaan kuuluvat kaksikäyttötuotteiden ja puolustustarvikkeiden lisäksi myös siviiliaseet ja -patruunat. Kaksikäyttötuotteeksi voidaan luokitella ydinaseiden lisäksi muun muassa erilaisia korkean teknologian tuotteita, jotka toimivat siviililuontoisen käyttönsä lisäksi tarvittaessa lisäämään sotilaallista toimintakykyä. Yksinkertaisimmillaan kaksikäyttötuote voi olla esimerkiksi tietyn värinen maali, jota voidaan käyttää erilaisten tuotteiden naamiomaalauksessa. Suomessa kaksikäyttötuotteiden vientiä valvova viranomaisena on Tulli ja rajoituksia hallinnoiva sekä vientilupia myöntävät viranomaisena on ulkoasiainministeriö.

Opinnäytetyön toimeksiantajayrityksenä oli pohjoissavolainen erikoiskonttien valmistukseen erikoistunut perheyritys, jonka sisäinen vienninvalvonta oli tässä työssä tarkastelussa. Vientituotteena Yhdysvaltojen markkinoille on COMM7, joka on nopeasti käyttöönotettava johtamisjärjestelmätila, jonka runkorakenne pohjautuu merikonttiin. COMM7-ympäristö voidaan varustaa ohjelmistoilla, jotka soveltuvat siviililuontoisen käyttönsä lisäksi myös sotilaalliseen tarkoitukseen. Kontin mekaaniseen varusteluun voidaan lisätä tuotteita kuten ballistista suojausta sekä se voidaan pintakäsitellä naamiomaaleilla. Kontti itsessään ei ole kaksikäyttötuote, mutta lisäominaisuuksiensa takia se luokitellaan kaksikäyttötuotteeksi. Jos tuote myydään toisen maan puolustusvoimille ja sen käyttö on sotilaallista, tuote luokitellaan kaksikäyttötuotteeksi.

Yrityksen sisäinen vienninvalvonta on jatkuva prosessi, jota toteutetaan ennen vientiä, sen aikana sekä viennin jälkeen. Kaksikäyttötuotteiden vienninvalvonta yrityksessä on ollut perinteisesti oma-aloitteista sen eettisyyden ja tuotesuojauksen vuoksi. Eettisesti vastuullisesti toimimalla yritys varmistaa oman imagonsa ja

pystyy ennaltaehkäisemään monia lainsäädännöllisiä ongelmia. Kaksikäyttötuotteita vievän yrityksen tulee harjoittaa toiminnassaan yrityksen sisäistä vienninvalvontaa, sillä se selkeyttää ja nopeuttaa asiointia vienninvalvonnasta vastaavien lupaviranomaisten kanssa. Vientiluvan saaminen edellyttää, että yrityksessä on laadittu yrityksen sisäinen vientivalvontaohjeistus, joka on laadittu Wassenaarin järjestelyn yleiskokouksen vuonna 2011 hyväksymän parhaat käytännöt -asiakirjan pohjalta.

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää kaksikäyttötuotteiden vientiin liittyviä rajoituksia Suomesta ja EU:n alueella, kun vienti kohdistuu kolmansiin maihin ja työni tavoitteena oli tuottaa yritykselle ajantasainen vientivalvontaohjeistus. Tutkimuksen aineistoksi valikoitui yrityksen teknologiajohtajan haastattelu sekä viranomaislähteet. Aineistoa kerättiin syksyllä 2016 ja keväällä 2017. Niiden pohjalta tehtiin haastattelukysymykset (Liite 1). Aineiston pohjalta tehtiin yritykselle vienninvalvontaohjeistus (Liite 2), joka toteutettiin yhteistyössä toimeksiantajayrityksen kanssa keväällä 2017.

Mielestäni opinnäytetyö pääsi tutkimussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja vastasi tutkimuskysymyksiin kattavasti. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä toimeksiantajayrityksen kanssa ja arvioni mukaan työ toi kattavasti tietoa kaksikäyttötuotteiden vienninvalvonnasta. Työn tavoitteena ollut vienninvalvontasuunnitelma onnistui mielestäni hyvin ja se toteutettiin toimeksiantajayrityksen omien raportointiohjeiden mukaisesti. Työ tuotti yritykselle uutta tietoa, sillä aiemmissa vientiprosesseissa yrityksellä ei ole ollut tämänkaltaisia tuotteita ja vienninvalvonta-asiat ovat uusia yritykselle. Vienninvalvontasuunnitelma koettiin yrityksen tarpeen mukaiseksi, sillä tämän toimialan ja kokoluokan yrityksellä suunnitelman ei tarvitse olla kovinkaan moniulotteinen.

Tutkimus toteutettiin tutkimuseettisten ohjeiden mukaisesti. Tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa vain, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Tällä varmistetaan myös, että tutkimuksen tulokset ovat uskottavia. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan antama ohjeistus hyvästä tieteellisestä käytännöstä on tutkijayhteisön itsesääätelyä, jolle lainsäädäntö määrittelee rajat. Hyvällä tieteellisellä käytännöllä varmistetaan myös tut-

kimusten laatu. Tutkimusetiikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia ovat muun muassa tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen noudattaminen, tieteellisen tutkimuksen kriteerien soveltaminen, aiemman tutkimuksen tunnustaminen, tutkimuksen suunnittelu ja raportoiminen, sekä tutkimuslupien hankkiminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2014). Työ toteutettiin suunnitelman mukaisesti, hyviä toimintatapoja noudattaen sekä siinä tunnustettiin jo aiemmin tutkittu tieto. Aineiston hankinta toteutettiin hyvien tieteellisen käytäntöjen avulla ja tulokset raportoitiin tarkasti.

Jotta tutkimus olisi luotettava täytyy työtä tarkastella sen tulosten pohjalta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuustarkastelu eroaa määrällisen tutkimuksen tarkastelusta, eikä reliabiliteetti- ja validiteettikäsitteitä voida sellaisenaan soveltaa laadullisen työn arviointiin. Laadullista tutkimusta voidaan kuitenkin arvioida luotettavuuden, siirrettävyyden, riippuvuuden ja vahvistettavuuden käsitteiden pohjalta. Luotettavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimustulokset vastaavat tutkittavaa ilmiötä. Tämän arvioinnin lähtökohtana on se, että tutkija on tehnyt riittävät tarkan dokumentaation, jotta ulkopuoliset arvioijat voivat tarkastaa esimerkiksi aineiston tulkinnan. Aineiston pohjalta kenen tahansa pitäisi tulla samaan tulokseen tutkijan kanssa. Jotta tutkimus olisi luotettava, tutkimusaineisto, menetelmät ja analyysimenetelmät tulisi dokumentoida tarkkaan. (Kananen 2015, 352–353.)

Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii yleistyksien sijaan ymmärtämään ilmiötä. Siirrettävyys on aina tutkijan vastuulla. Hän voi myötävaikuttaa tähän kuvaamalla ilmiön lähtötilanteen ja oletukset tarkasti, jolloin siirtäjä voi itse päätellä sen, voiko tutkimustulokset siirtää hänen olettamassaan tilanteessa. Tutkimustulosten tulee olla oikein johdettu aineistosta. Jos ulkopuoliset tekevät tutkijan kanssa saman tulkinnan ja päätyvät samaan tulokseen, tulkintaa voidaan pitää oikeana. Tätä kuvaa käsite riippuvuudesta. (Kananen 2015, 354.) Opinnäytetyön tulokset ovat mielestäni luotettavia ja ne kuvaavat tutkittavaa ilmiötä kattavasti eri näkökulmista. Opinnäytetyöprosessin aikana pohdin sitä, miten viranomaisaineistoa varsinkin lakeja tulisi tulkita opinnäytetyöhöni ja päädyin siihen, että pyrin kuvaamaan vireinvalvontaa mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja selkeästi aineiston pohjalta ja uskon onnistuneeni tässä hyvin.

Opinnäytetyö tehtiin tutkimussuunnitelman mukaisesti ja sen asettamassa aikataulussa. Tutkimussuunnitelmassa pohdittiin ulkoasiainministeriön asiantuntijan haastattelua yhdeksi aineistoksi, mutta opinnäytetyöprosessin edetessä se koettiin lopulta tarpeettomaksi, sillä toimeksiantajayrityksestä oltiin yhteydessä TUO-30-työryhmään muissa vienninvalvonta-asioissa ja työ vastasi jo kysymyksiin, joita asiantuntijalta olisi kysytty. Toki asiantuntija olisi vahvistanut jo tutkitun tiedon, mutta koin viranomaisten antamat ohjeistukset tarpeeksi kattavaksi työn onnistumisen kannalta. Toisaalta yrityksen kannalta tämä kyseinen vientiprosessi on alkutekijöissään, joten nämä tietolähteet koettiin riittäväksi.

Oppimiskokemuksena tämän työn tekeminen on ollut erittäin antoisa. Uuden asian oppimisen lisäksi olen oppinut paljon itsestäni. Yhden pitkällisen ja ongelmallisen opinnäytetyöprosessin läpi käyneenä itsevarmuuteni kirjoittajana oli lähes mitätön ja opinnäytetyöprosessin koin jopa pelottavaksi opiskeluideni alettua. Kuitenkin opiskelun ja opinnäytetyöprosessin etenemisen myötä olen löytänyt itsevarmuuden ja kasvanut ammatillisesti sekä huomannut olevani oikealla alalla, kun aiemman opinnäytetyöprosessin jälkeen olin ammatillisesti hukassa.

Mielenkiintoisia jatkotutkimuksen ja -kehityksen aiheita voisivat olla toimeksiantajayrityksen vientiin liittyvät aiheet, kuten vientiin liittyvät luvat kohdemaassa sekä muiden yrityksen kokemukset vienninvalvonnasta ja viranomaisyhteistyöstä. Jatkotutkimusaiheena voisi olla myös se, miten tekemäni vienninvalvonnansuunnitelma on vaikuttanut toimeksiantajayrityksessä.

LÄHTEET

Euroopan Neuvoston asetus 428/2009. EUR-Lex. Viitattu 15.2.2017 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0428>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 952/2013. EUR-Lex. Viitattu 19.2.2017 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0952>.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Kananen, J. 2015 Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Laki kaksikäyttötuotteiden vienninvalvonnasta 562/1996. Finlex. Viitattu 26.11.2016 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960562>.

Laki puolustustarvikkeiden viennistä 282/2012. Finlex. Viitattu 23.2.2017 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120282>.

Michel, Q., Paile, S. & Tsukanova, M. 2013. Controlling the Trade of Dual-Use Goods: A Handbook. P.I.E.-Peter Lang S.A. E-kirja. Viitattu 26.11.2016 <https://luc.finna.fi/lapinamk/>, ProQuest Ebrary.

Mauer, S. & Fischer M. 2010. How to control dual-use technologies in the age of global commerce. Bulletin of the Atomic Scientists, January/February 2010, vol. 66, no.1, 41-47.

Morehouse 2016 Viitattu 5.12.2016 <http://www.morehouse.fi/fi/morehouse/>

Oy Morehouse Ltd 2017. Kuva-arkisto. Viitattu 31.3.2017.

Rikoslaki 39/1889. Finlex. Viitattu 19.2.2017 <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L1>.

The Wassenaar Arrangement 2017. About us. Viitattu 31.3.2017 <http://www.wassenaar.org/about-us/>.

The Wassenaar Arrangement Plenary 2011. Best Practice Guidelines on Internal Compliance Programmes for Dual-Use Goods and Technologies. The Wassenaar Arrangement Viitattu 16.2.2017 <http://www.wassenaar.org/wp-content/uploads/2015/06/2-Internal-Compliance-Programmes.pdf>.

Tulli 2016. Mitä vienti on? Viitattu 17.3.2017 <http://tulli.fi/yritysassiakkaat/vienti/mita-vienti-on->.

– 2016a. Tullin rajoituskäsikirja: Kaksikäyttötuotteet. Viitattu 19.2.2017 <http://tulli.fi/documents/2912305/3048504/kaksikayttotuotteet.pdf/ff2455d2-ecd5-4e64-976e-8599bd2ed910>.

– 2016b. Vienti-ilmoittaminen. Viitattu 17.3.2017 <http://tulli.fi/yritysasiakkaat/vienti/vienti-ilmoittaminen>

– 2016c. Vientirajoitukset. Viitattu 19.2.2017 <http://tulli.fi/yritysasiakkaat/vienti/vientirajoitukset>.

Tuomela, T. 2017. Oy Morehouse Ltd. Teknologiajohtajan haastattelu 20.3.2017.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2014. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 20.3.2017 <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanta>.

Ulkoasiainministeriö. 2012. Kaksikäyttötuotteen vientivalvonta -esite. Helsinki: Libris Oy.

– 2015. Kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaohjeistus yrityksille Viitattu 26.11.2016 <http://www.formin.fi/Public/default.aspx?nodeid=49544&culture=fi-FI&contentlan=1>.

–2015a. Vientivalvonnan lomakkeet Viitattu 26.11.2016 <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeId=49539&contentlan=1&culture=fi-FI>.

– 2015b. Vientivalvonta. Viitattu 26.11.2016 <http://www.formin.fi/Public/default.aspx?nodeid=49174#kaksik%C3%A4ytt%C3%B6>.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelu 20.3.2017

Liite 2. Vientivalvontaohjeistus, asiakirja (salattu)

Haastattelukysymykset

1. Kerro yrityksestänne.
2. Kerro mitä teet yrityksessä.
3. Miten työsi liittyy vientiin?
4. Mikä on COMM7?
5. Miksi COMM7 voidaan luokitella kaksikäyttötuotteeksi?
6. Mitä tiedät vienninvalvonnasta?